

18.10.2026 Sayı No: 16

Quşaq Quşatma: Aileviy Mesuliyet ve Sadakat

QUŞAQ QUŞATMA

Aile, Sadakat ve Bereketin Sembolü

Quşaq Quşatma: Aileviy Mesuliyet ve Sadakat

Yozgat vilâyetiniñ Sorgun rayonına bağı Gazi Tuzlacık köyü

Halqınıñ Sosyal ve Medeniy Ayatı: Qonaqbaylıq ve Muasir Adetleri

Qırım Tatar Dügünlerinde Quşaq Quşatma: Aileviy Mesuliyet ve Sadakatniñ Sembolü

Qırım Tatar düğünlerinde quşaq quşatma merasimi, kiyov (damat) ve keling (gelin) içün aile qurmaq, sadakatni saqlamaq ve büyüklerniñ nasihatlerine hürmet etmek manalarını taşığan semboliy adetlerden biri olaraq añlaşıla.

Quşaq, bedenni sarğan bir eşya olmaqn beraber, halq ananesinde aileviy mesuliyetni, bereket arzusını ve nesiller arasında devamlılıqnı ifade etken bir sembol olaraq da değerlendirile. Bu merasimniñ manası, bir düğün adetiniñ çerçivesinden aşaraq,

Qırım Tatar halqınıñ ailege, örf-adetlerine ve içtimai bağlarına bergen qıymetini añağa imkân taqdim ete.

Kırım'ın Sesi Gazetesi olaraq, Qırım Tatar medeniyetiniñ yaşatılması ve gelecek nesillerge aktarılması bakımından bu çeşit ananelerniñ doğru tanıtılmasını müim sayamız. Quşaq quşatma adetini aňlatqanda, halq arasında yaşığan semboliy manalarnen tarihiy kaynaklarnen tasdiqlengen malumatnı birbirinden ayırmaq kerek. Çünki düğün merasimleri aileden ailege, yaşığan bölgeden bölgege ve zamanğa köre deñişe bile.

Quşaq Quşatma Merasimi Ne Mananı Bildire?

Qırım Tatar medeniyetinde quşaq, kiyimniñ bir parçası olmaqn beraber, halq kiyimlerinde ve merasimlerinde de semboliy manalarğa iye ola. Düğün bağlamında quşaq quşatma, evlilikniñ yalnız eki insanıñ bir araya kelüvi degil, aynı zamanda yeni bir aile quruluı olaraq aňlaşılmasına bağlanır.

Bu merasimge berilgen manalarnı üç esas fikir etrafında toplamaq mümkündür: mesuliyet, sadakat ve bereket. Mesuliyet, aile azalarınıñ birbirine qarşı vazifelerini aňlatır. Sadakat, er ve qadınıñ bir-birine hürmet ve itimatnen yaşay bilmesini ifade ete. Bereket ise yañı qurulğan yuvanıñ tıñlıq, sağlık ve bolluq içinde devam etmesi içün edilen dileklernen bağlanır. Lâkin bu manalarnı bütün Qırım Tatar ailelerinde bir şekil ve bir merasim tertibi ile yaşatılğan qatı kaideler olaraq körsetmek doğru degil. Ananelerniñ icra şekli ve izahı, ailevi hatıralarğa ve mahalliy adetlerge bağlı olaraq deñişebilir.

Aile ve Büyüklerge Hürmet

Evlilikte mesuliyet ve qarşılıqlı itimat

Qırım Tatar aile ananesinde evlilik, yalnız toy künü ile sınırlı bir hadise degil, uzun müddet devam etken bir hayat yolunuñ başlanğıcıdır. Bu sebepten, düğün sırasında icra etilgen semboliy adetler, genç çiftke aile olmanıñ manasını hatırlatqan bir vazife körecek şekilde aňlaşılabilir.

Quşaq quşatma da bu çerçivede, kiyov ve keling arasında qarşılıqlı itimatnı, bir-biriniñ qıymetini bilüvni ve müşkül zamanlarda beraberlikni saqlavnı hatırlatqan sembol olaraq yorumlana. Aile qurmaq, yalnız quvançlı künlerde beraber olmaq degil; aynı zamanda mesuliyetlerni paylaşmaq, meselelerni aňlaşuvnen çözmek ve ev içindeki hürmetni saqlamaq demektir.

“VATANNİŇ AKTOPRAKLARI İÇÜN SÖNMEGEN YALINLAR: ĞAZİ TUZLACIK KÖYÜ

YOZGAT SORGUN QIRIM TATAR KÖYÜ ĞAZİ TUZLACIQ ALTMİŞ YİĞİT ÇIQTI, BİRİ BİLE QAYTMADI

Yozgat vilâyetiniň Sorgun rayonına baėlı Gazi Tuzlacık köyü, bugün milliy ruhumızniň eň yüksek kalesi kibi tura. 1873 senesinde Qırım'dan Dobruca'nıň Korazlar köyüne, andan da Anadolu'ğa köç etken qardaşlarımızniň qurduğu bu şanlı Tatar köyü, İstiklâl Cengi devrinde müstaid bir destan yazgan.

Tuzlacık'tan cephege ketken tam 60 fidanımızdan, ne yazıq ki, bir kişi bile keri dönmegen. Episi, “Aktopraklar” dep adlandırğanımız bu mukaddes vatan toprağı içün öz canlarını feda etkenler. Öyle ki, bu büyük coymdan (kayıptan) soñra şanlı köyümüzniň hane sayısı 10-15-ke qadar düşken.

Tuzlacık sakinleriniň ve o vatanperver askerlerimiziň köstergeni bu misilsiz cesaret, tek bir köyüniň degil, bütün milletimizniň ebediy şerefi ve gururıdır. Köyden ketip de keri dönmegen o yiğitler, bugün hür nefes alğanımız bu topraklarıñ asıl saibi ve temel taşıdırlar.

Yalıboyu'nıñ o teren ve nazlı şivesiyle aytqanda; vatan yolunda tökülgen er bir damla qan, istiklâlimizniň sönmegen yıldızıdır. Tuzlacık köyüniň bu acı lâkin şanlı keçmişi, keler nesillerge vatan sevdasınıñ eň temiz, eň “ak” timsali olaraq emanet etilgendir.

Yozgat vilâyetiniň Sorgun rayonına bağlı olan Tuzlacık köyü, bugün milliy ruhumızniň eň yüksek kalesi kibi tura. İstiklâl Cengi devrinde bu şanlı Tatar köyünden cephege ketken tam 60 fidanımızdan, ne yazıq ki, bir kişi bile keri dönmegen. Episi, “Aktopraklar” dep adlandırğanımız bu mukaddes vatan toprağı içün öz canlarını feda etkenler.

İstiklâl Harbi başlanğanda bu Qırım Türk köyünden altmış yiğit ayaqqa turdı. Qollarına silâh alıp vatan yoluna çıqtılar. Qanlarında Türklük asâleti, yüreklerinde iman ile cenk ettiler.

Ol altmış bahadırdan biri bile köyge qaytamadı... Hepsi vatan içün şehit tüştü. İşte şol fedakârlıqnen bu köy “Ğazi” namına layıq oldı.

Tuzlacıq sakinleriniñ ve o vatanperver askerlerimiziñ köstergenı bu misilsiz cesaret, tek bir köyüniñ degil, bütün milletimizniñ ebediy şerefi ve gururıdır. Köyden ketip de keri dönmegen o yiğitler, bugün hür nefes alğanımız bu topraklarıñ asıl saibi ve temel taşıdırlar.

Yalıboyu'nıñ o teren ve nazlı şivesiyle aytqanda; vatan yolunda tökülgen er bir damla qan, istiklâlimizniñ sönmegen yıldızıdır. Tuzlacıq köyüniñ bu acı lâkin şanlı destanı, keler nesillerge vatan sevdasınıñ eñ temiz, eñ “ak” timsali olaraq emanet etilgendir.

Gazi Tuzlacıq Tatar köyü, asırlar boyu qorunğan ananeleri ve qanındaki Türklük cevheri ile bilinir edi. Qara künler kelip çatqanda, İstiklâl cenki ateşlengende, köy sakinleri iç tereddüt etmedi. Ruhlarında taşığan asil Türklük qanı coşqun bir derya kibi taşqanda, eli silâ tutqan 60 civan-merd yiğit meydanğa çıqtı.

Olar, ata toprağına ve büyük Türk milletine sadqat ile bağlanğan ediler. Közlerinde qorqudan eser yoq edi; tek vatan aşkı ve hürriyet ateşi yanmaqta edi. Bu 60 Kırım Türkü, vatan mudafaası içün cephe saflarına qatıldılar. Er biri birer arslan kibi cepheden cephege qonup, canlarını aziz vatan yolunda feda ettiler.

Ne yazıq ki, o şanlı küreşten soñra, kene o doğup öskenleri köyge, canlarından aziz bilgen evlerine qayıp kelediler. Vatan toprağı olarğa ebediy mezkân oldı ve bu 60 yiğitniñ er biri birer şanlı abide kibi tarihniñ altın yapraqlarına yazıldı. Köyge dönmediler amma milletniñ közünde ve qolunda ebediyen yaşaycaqlar!

Tuzlacıq köyünüñ tarihi, asırlar boyu qorunğan ananeler ve vatan kibi sevilen Anadolu toprağına bağlamaq hikâyesidir.

Tuzlacıq Köyünüñ Tarihi

Tuzlacıq köyü, Yozgat vilâyetiniñ Sorğun qasabasına bağlı bolıp, Orta Anadoluda Qırım Tatar medeniyetini ve ananelerini asırlardır yaşatqan ğayet hususiy ve mübarek bir mezkândır [1]. Bu köyüñ tarihi, vatan Qırımdan qoparıp kelingeniñ acı hicret dalğalarına ve kene de Anadoluda berilgen onurlı var olma küreşine tayanmaqta.

Bugün Yozğatniñ Ğazi Tuzlacıq köyü, şehitler hatırasinen muqaddes, cedler amanetiyle aziz bir yurttır. Bu köy sade bir köy degil bir tarih, bir menkıbe, bir millet destanıdır.

Vatanı içün canlarını feda etken 60 Kırım Tatar yiğidiniñ ruhları şat, mekanları cennet olsun.

Sürgünniñ İnsanğa Qarşı Ağır Neticeleri

Qırımtatar medeniyeti, asırlar devamında Şarq ve Ğarp medeniyetleriniñ qavuşqan yerinde şekillengen, pek zengin ve unikal bir deryadır. Misafirperverlik ananesine ek olaraq, medeniyetimizniñ diger müim saiyelerini şay hülâsa etmek mümkün:

Köklü Örf-Adetler ve Aile Degerleri

- Büyüklere saygı: Qırımtatar qorantasında eñ müim qaide – büyüklere mutloq ürmek köstermek ve olarnıñ sözünü kesmemektir.
- Navrez bayramı: Er yıl mart 21-de yañı künniñ, baharnıñ ve tabiat uyanuvınıñ remzi olaraq büyük şanlıqlar ile qayd etilir.
- Derviza şenligi: Küzde, mahsul toplam alıñan soñ, halq oyunları, küreş yarışları ve milliy aşlar ile keçirilgen bereket bayramıdır.

Özgün Milliy Sanat ve Zenaat

- Qırımtatar nakışı (Örnek): UNESCO-nıñ İnsan niyetiniñ maddiy olmağan medeniy miras listesine kirsetilgen, er bir sızıǵı bir mana taşıǵan unikal tikme sanattır.
- Quymacılıq (Filigran): İnce kümüş tellerden yapılgan qadın kemerleri, fes töpeleri ve zinet eşyaları Qırım zenaatınıñ eñ yüksek noqtasıdır.
- Muzıqa ve oyunlar: “Haytarma” oyunu – halqımızniñ canlılığını, eyecanını ve asla sınmağan ruhünü köstergen eñ meşur milliy oyunımızdır.
- Zengin Qırım Aşhanesi (Milliy Aşlar)
- Çiberek: Halqımızniñ dünyağa tanıttığı, içi etli, şireli ve qunduzday qızartılğan eñ meşur milliy aşdır.
- Yantıq: Çiberekke beñzegen, lâkin yağsız, quru tava üstünde pişirilgen ve soñra sırib maylanğan qatlama aş.
- Tatar şorbası (Qaşqaş / Uvaq aş): Er bir qaşıqqa onlarnen uvaq hamyralı (mantı) sıǵdırılğan, sabır ve maharet talap etken usta işi bir şorbadır.
- Halqınıñ Sosyal ve Medeniy Ayatı
- “Qonaqbaylıq” ve “Muasır” Adetleri
- Qırım Tatar halqınıñ sosyal ve medeniy hayatında **Qonaqbaylıq ve Muasır Adetleri** asırlardan berli yaşıatılğan eñ kıymetli ananelerden biridir. Bu adetler sadece bir evge kelgen misafirni ağırlamaq ya da qonşuğa yardım etmeknen sınırlı degildir. Olarnıñ temelinde insanğa hörmek, paylaşmaq, bereket, birlik ve cemiyet qarşısında mesuliyet duyguları turadır. Qırım Tatar medeniyetinde qonaq, evge kelgen sıradan bir adam degil, bereket ve hayırni beraberinde ketirgen aziz kişi olaraq qarşılanğan.

- Qırım evlerinde eski devirlerden berli misafirniñ kim olğanı, hangi milletten ya da hangi diniñ mensubi olğanı birinci sual degil edi. Esiñ açıq olması, sofranı paylaşmaq ve qonaqqa hürmet köstermek esas sayılır edi. Üç kün boyunca qonaqı baş köşede ağırlamaq, oña evdeki eñ yahşı aşlardan bermege çalışmaq, yol yorgunlığını aldırmaq ve rahat etüvine yardım etmek qonaqbaylıqniñ esas nişanlarından biri edi. Bu anlayış Qırım Tatar cemiyetinde insanğa verilen qıymetniñ de bir göstergesi oldı.
- Qonaqbaylıq – Sofradan Başlanğan İnsanperverlik
- Qonaqbaylıq adetinde sofranı ayrı bir mevqige malik edi. Misafir kelgende ev sahibi onı hoş sözlernen qarşılar, oturmağa yer kösterir ve qolundan kelgenince ikram yapar edi. Qave, çay, şırbörek, köbete, yantıq, sorpa ve başqa aşlar tek qarın toyurmaq içün degil, muhabbetniñ başlamaq içün de hazırlanır edi. Qırım Tatar sofrası medeniyetinde aşnı bölüşmek, “sen de benim qonağım”, “bu bereket beraberimizniñ bereketidir” degen mananı taşıy edi. Qırım Tatar yemek kültüründe misafirlerge hürmetniñ ayrı bir yer tutqanı tarihiy kaynaklarda da belirlenmektedir.
- Üç kün boyunca qonaq ağırlamaq adetiniñ temelinde ise sabır ve insanperverlik bar edi. Birinci kün qonaqıñ yol yorgunluğın qaralır, ikinci kün oña evniñ bir azası kibi muamele etile, üçüncü kün ise yolğa azırlanmasına yardım etile edi. Bu üç künlik ağırlama anlayışı, qonaqqa yalnızca yemek berip qoymay, onıñ halını soramaq ve kendisini güvende hissetmesini sağlamaq manasına kele.
- Muasır – Qonşuğa Hürmet ve Yardım
- Qırım Tatar cemiyetinde “muasır” sözü de müim bir ahlâqiy degerni añlata. Muasır, yalnızca aynı yerde yaşağan qonşu degil; sevinc ve qayğıda yanında turğan, lazım kelgende yardımğa kelgen yaqın insandır. Qonşular arasında bir-biriniñ evine kirip-çıqmaq, aş paylaşmaq, toy ve cenaze kibi mühim künlerde yardım etmek cemiyetniñ tabiiy bir parçası edi.
- Muasır adetleri özellikle zor zamanlarda özünü kösterdi. Bir evde doğum, toy, hastalıq, ölüm ya da başqa bir müşkül hadisə olsa, qonşular bu evni yalnız qaldırmaz edi. Kimsi yemek azırlar, kimsi işke yardım ete, kimsi balalarğa qaray edi. Böylelikle bir kişiniñ derdi bütün qonşularniñ meselesine dönüşe. Bu anlayış Qırım Tatarlarınıñ dayanışma ruhunu kuçayttı.
- Toy, Cıyın ve Beraberlik
- Qırım Tatar toylarında ve cıyınlarında da qonaqbaylıq ve muasır adetleri bir-birinen beraber yaşaydı. Sofra kurulır, aşlar hazırlana ve uzaq-yakından kelgen insanlar beraber otura. Aş paylaşılması dostluqni pekiştirir, büyüklerge hörmet ve kiçilerge iltifat cemiyetniñ içtimai terbiyesini nümayiş ete. Qırım Tatar toy sofralarında aşların tertibi, misafirlerge ikram ve qave sunmaq kibi adetler bu medeniy mirasniñ davam ettirilgenini köstere.
- Sofra çevresinde söylenilgen sözler, dualar ve aile büyükleriniñ añlattığı hatıralar da cemiyetniñ sözlü hafızasını yaşata. Böylece qonaqbaylıq yalnız bugünkü misafirni ağırlamaq emes, keçmişniñ hatıralarını keleski nesilge taşıran bir kültür köprüsü ola.
- **Muasır Adetlerini Bugün Yaşatmaq**
- Bugün dünyanıñ hızla değışken şartlarında eski adetlerni yaşatmaq zorlaşqan olsa da, Qırım Tatar cemiyetinde bu degerlerniñ manası hâlâ büyük. Telefonlar, sosyal media ve uzaq mesafeler insanlar arasında yeni bir bağıllıq yaratsa da, yüzbe-yüz görüşme, sofrada beraber oturuş ve qonşuğa yardım etüvniñ yerini tam olaraq tutalmaz.
- Qırım Tatar tili de bu medeniy mirasniñ eñ müim parçalarından biridir. Tilde saqlanğan “qonaq”, “qonşu”, “muasır”, “bereket”, “sofra” ve “yardım” kibi sözler yalnız sözlük manası taşımay. Olar bir halqıñ dünya qarışını ve yaşayış tarzını da ifade ete. Qırım Tatar tilini yaşatmaq, aynı zamanda bu sözlerniñ arqasında turğan adetlerni yaşatmaq demektir. Dilniñ tarihiy devamlılığı ve medeniy tecrübeni taşıran müim bir unsur olğanı da kaynaklarda vurgulanmaktadır.
- **Nesilden-Nesilge Keçken Miras**
- Qonaqbaylıq ve muasır adetleri ata-babalardan qalğan sade bir davranış şekli degil, Qırım Tatar halqınıñ cemiyet quruluşını, insanğa münasibeti ve birlik anlayışını añlatqan medeniy mirastır. Qonaq kelgende qapını açmaq, sofranı bölüşmek, qonşu zor halda qalğanda yanında turmaq ve sevincni beraber yaşamaq – bunıñ er biri milliy kimlikniñ canlı ifadesidir.
- Bu adetlerni yaşaması içün büyük merasimlerniñ bolması şart degil. Bir qocanıñ halını sormaq, qonşuğa bir tabaq aş yollamaq, uzaqta olğan aqıpadaşqa telefon etip “nasılñ?” dep soramaq bile bu mirasniñ davamıdır.
- Qırım Tatar cemiyetiniñ gücü de işte bu sade, amma derin degerlerni içindedir. Qonaqbaylıq evniñ qapısını açsa, muasır cemiyetniñ qapısını açar. Birinde insanperverlik, ekincisinde dayanışma bar. Bu iki adet beraber yaşatılğanında halqıñ medeniy hafızası da yaşay.
- **Qırım’ın Sesi Gazetesi – Kültür ve Medeniyet Safhası**

TATAR SOFRA DUASI

Qırım Tatar xalqının asırlardan beri devam etip kelgen sofra duaları, cemiyetnin ruhiy dünyasını, ailevi birlikni ve bereket telakkisini aks ettiren mühim folklor unsurlarından biridir. Sofra başında oqılğan bu dua, yalnız aşqa bereket tilenmesi değıl, belki de ev halkının sağlığı, nesilnin devami ve cemiyetnin amanlığı içün yapılğan kapsamlı bir hayır-duadır.

Bu dua metninde dikkat cekken esas husus — maaddiy berket ile maneviy himayenin bir arada tilenmesidir. “Devlet quşı” ibaresi qadim Türk inanc sisteminde baht ve talih timsali olaraq kullanılğan simvolik bir ifadedir. Aynı sekilde “cav qaytargan alp” duası, nesilnin cesaretli, milletni qoruyacaq fazileti fertler olaraq yetişmesini temenni etken toplumsal idealni yansıur.

Netice itibarıyla Tatar sofra duası, sade bir yemek duasından ziyade, Qırım Tatarlarının dünya görüşunu, aile anlayışını ve istikbal tasavvurunu özünde cem etken zengin bir kültürel mirastır. Bu bunâkı güm gâzete mizanpajına da dönüştürülmıştır.

TATAR SOFRA DUASI

Bereket bersin aşına,
Devlet quşı kónsun başına.
Bedeniyn qorgalâp,
Qadir Mevla çıqsın qarşına.
Aşın taşsın, bol bol olsun,
Ömrin nurlu, uzun olsun,
Torunların olsa — er olsun,
Cav qaytargan alp olsun.

Sofrada Şükür, Dilimizde Dua: Qırımtatar Sofra Duası

– Qırım Tatar halk kültüründe sofra yalnızca rızık yenen yer değıl; şükür, bereket ve birlik mekânıdır. İşte nesilden nesile aktarılan Qırımtatarca sofra duası...

Qırım Tatar kültüründe sofra, aile birliğinin ve manevî bütünlüğün sembolüdür. Büyükler sofraya otururken evvela “Bismillâh” der, yemek bitiminde ise şükürle dua edilirdi. Bu gelenek, yalnızca dinî bir vecibe değıl; aynı zamanda millî ve kültürel bir terbiyenin parçasıdır.

Qırımtatarca okunan sofra duası, hem İslâmî geleneğe dayanır hem de halkın sade ve içten diliyle şekillenmiştir:

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Yâ Rabbimiz!

Bizge bergen bu rızqıñ içün saña şükürler olsun.

Soframızni bereketli eyle,

Evimizge huzur, qalbimizge iman ber.

Bu nimetlerni artırsın,

Bizni halal yoldan ayırma.

Âmin.

Bismillâh.

Yâ Rabbim, bergen rızqıñ içün saña şükür.

Bereketli eyle.

Âmin.

Naqıllar ve hikmetli sözler

- Qulaq — eki, til — bir; eki diñle, bir söyle.
- Az ayt — naz ayt.
- Çoq söylegen yañlıştır.
- Yahşı söz — can azığı, yaman söz — baş qazığı.
- Özü doğrunıñ sözü doğru.
- Söz yerince aytilsa, sözdür.
- Atalar sözü — aqlınıñ közü.
- Aytqan saça, diñlegen cıya.
- El ağzına elek tutulmaz.
- Yigitniñ sözü — demirniñ kertigidir.
- Tili bekniñ — başı sağ.
- Qattı söz qabırğadan keçer.
- Abaylamay söylegen, avurmay öler.
- Bir qulağından kire, ekincisinden çıqa.
- Tilniñ ucunda qılıçıñ küçü.
- Uydurmağq bilmesen qoşma, qonuşmağq bilmesen qoşulma.
- Yol bilmesen, yolını sora yürğenden; laf bilmesen, lafını sora bilgenden.

Bu naqıllar arasında Qırım'ın Sesi Gazetesi arşivinde Rıza Fazıl tarafından derlengen «Qırımtatar Atalar Sözləri — Til ve Söz Aqqında» cıyıntısından alınğan örnekler bar.

Halqımızniñ subet medeniyetini, söz saqlamaq ve doğrunı söylemek aqqında aytqan hikmetli sözləri şulardır:

Az ve Öz Qonuşuv Aqqında:

- Az söyle de, çoq işle. (Az laf et, çoq çalış).
- Çoq bilsen de, az söyle. (Bilgili olsan da aqıllılık etip az qonuş).
- Yipniñ uzuni yahşı, sözniñ — qısqaşı. (İpniñ uzununu, sözniñ qısqaşı makbuldır).
- Çoq laf etken çoq yanılır. (Çoq qonuşqan insan çoq hata yapar).
- Lafını tüşünip ayt. (Sözni evelâ tüşün, soñra söyle).

Sözniñ Tesiri ve Güzel Laf Aqqında:

- Tatlı söz yılannı yuvasından çıkarır. (Sözniñ dülberligi eñ qattı yüreklerni bile yumşatır).
- Yahşı söz filni de yolğa qoyar. (Güzel söz eñ büyük qıynılıqlarnı çözer).
- Aytqanğa baqma, aytqanına baq. (Laqırdı etken insanğa degil, aytqan sözünüñ manasına baq).
- Doğru söz qılıçtan keskindir. (Adaletli ve doğru laf er şeyden keskindir).
- Qıyış otursa da, doğru söyle. (Nasıl vaziyette olsan ol, er vaqıt doğruluqını ayt).

Tilni Saqlamaq ve Edep Aqqında:

- Başınıñ selâmetligini istesen tiliñni tiy. (Başın belâğa kirmesin deseñ, lafını bilip ayt).
- Sevdiren de til, bezdirgen de. (İnsannı hürmetli etken de, halq önünde şermende etken de tilidir).
- Edepsiz yigit — yügensiz at. (Edepsiz insan idaresiz at kibidir, er keske zarar ketirir).
- Tilinnen gönlün bir olmalı. (Ağzından çıqqan söz, yüregiñdeki niyetnen aynı olmalı).

- Qırımtatar Atalar Sözləri — Til ve Söz Aqqında
- Qırımtatar Atalar Sözləri — Rıza Fazıl
- Tatarlarñ Atalar Sözləri ve Deyimleri — Güner Akmolla

- DergiPark — Bulgaristan'daki Qırım Tatarlarınıñ Atasözləri ve Bu Atasözləriniñ Cümle Yapısı Bakımından İncelenmesi
- Vikisözlük — Qırım Tatarca Atasözləri Kategoriyası

